

VODIČ

za procenu rizika
od rodno zasnovanog
nasilja prilikom
izvoza naoružanja

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Шведска
Sverige

CENTAR
ZA ISTRAŽIVANJE
JAVNIH POLITIKA

VODIČ

za procenu rizika
od rodno zasnovanog
nasilja prilikom
izvoza naoružanja

Objavlivanje ove publikacije je omogućeno u okviru projekta Misije OEBS-a u Srbiji „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji“, koji je finansijski podržala Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (Sida).

Stavovi izrečeni u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a i Švedske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju.

UVOD

Nezakonita trgovina oružjem prepoznata je kao međunarodni problem koji pretil miru i bezbednosti u svetu. Neodgovoran izvoz vođen isključivo profitom, otvara prostor za zloupotrebu, najčešće manifestovanu kroz preusmeravanje oružja u konfliktne zone. To oružje se zloupotrebljava za zločine protiv civila, odnosno onih najugroženijih – žena i dece. Silovanja, ubistva, ucene, prinude i pretnje samo su neki od oblika sa kojima se ove društvene grupe svakodnevno susreću. Iz tog razloga važno je poštovanje međunarodno-pravnih i nacionalnih propisa koji se tiču izvoza naoružanja i poštovanja ljudskih prava.

Kontrola trgovine i posredovanja u prometu oružja glavni je instrument za borbu protiv nezakonite trgovine oružjem i pomaže u izbegavanju nestabilnog gomilanja oružja u određenoj zemlji ili regionu. Brojna istraživanja pokazuju da u svetu postoji oko 875 miliona komada lakog i malokalibarskog oružja, dok globalna trgovina oružjem iznosi 80-100 milijardi američkih dolara godišnje. Procene pokazuju da vrednost nezakonite trgovine oružjem iznosi između 10 i 20 procenata vrednosti zakonite trgovine oružjem u svetu.

Efikasno regulisanje trgovine naoružanjem podstiče transparentnost i odgovornost izvoza. Uspostavljanjem parlamentarnog nadzora nad ovim procesom, gradi se mogućnost jače kontrole kako bi pošiljke oružja stigle do odredišta i krajnjih korisnika, te da se koriste u svrhe koje su propisno odobrene od strane država uvoznica. Takve mere takođe pomažu da se pre same realizacije transfera osigura procena uticaja izvoza naoružanja po međunarodnu, regionalnu i nacionalnu bezbednost u zemljama destinacije. Da bi imale efikasan nacionalni sistem za kontrolu trgovine oružjem, važno je da se sve vrste protoka trgovine (uključujući izvoz, uvoz, ponovni izvoz, tranzit i pretovar, preusmeravanje) i aktivnosti vezane za trgovinu (kao što su brokerske usluge) koje uključuju oružje, redovno kontrolišu.

Vodič koji se nalazi pred vama rezultat je istraživanja koje je Centar za istraživanje javnih politika realizovao od septembra 2018. do februara 2019. godine sa fokusom na primeni odredbi Ugovora o trgovini naoružanjem i izvoza naoružanja Republike Srbije, u saradnji sa narodnim poslanicima i poslanicama i organizacijama civilnog društva. Vodič se sastoji iz tri dela.

U prvom delu sistematizovan je pregled mehanizama koji stoje na raspolaganju narodnim poslanicima i poslanicama u vršenju nadzora nad izvozom naoružanja, odnosno sektorom bezbednosti uopšte.

U drugom delu smo dali pregled najrelevantnijih materijala koji služe kao dodatni izvor informisanja narodnih poslanika o izvoznima, uvoznima, vrstama oružja, stanju ljudskih prava, stepenu nasilja, konfliktima i sl. Svaka tabela sadrži naziv materijala (na engleskom i/ili srpskom), internet adresu, opis same baze ili istraživanja i indikatore koji su materijalima obuhvaćeni. Materijali su podeljeni u pet tabela: rasprostranjenost rodno zasnovanog nasilja u svetu ; upotreba vatrenog oružja kao sredstva izvršenja nasilja ili torture prema ranjivim grupama, naročito ženama; upotreba vatrenog oružja u slučajevima nasilja u porodici; trgovina ljudima i moderno ropstvo; stepen silovanja i seksualnog nasilja; kapaciteti država (vladavina prava, postojanje konflikta, nivo slabosti države) i spisak baza podataka, izveštaja o naoružanju i vojnoj opremi i najznačajnijih međunarodnih aktera u procesu kontrole izvoza naoružanja i vojne opreme.

Poslednji deo, ali ne i najmanje važan, rezervisan je za tzv. ček listu (*check list*) koja se može koristiti kao smernica za postavljanje pitanja predstavnicima izvršne vlasti, a s ciljem odgovornijeg pristupa izvozu naoružanja i vojne opreme.

Svrha vodiča koji se nalazi pred vama jeste da pruži i obezbedi sveobuhvatni i sažeti prikaz najrelevantnijih materijala o trgovini konvencionalnim naoružanjem. Katalog materijala predstavljen u vodiču treba da bude osnovna smernica za sprovođenje parlamentarne kontrole sektora bezbednosti. Ovim nastojimo da kod poslanika i poslanica i organizacija civilnog društva razvijamo ekspertizu u oblasti nadzora izvoza naoružanja i vojne opreme i zagovaramo rodno odgovorno i transparentno sprovođenje klauzula Ugovora o trgovini naoružanjem.

Značaj ovog vodiča je u tome što predstavlja sumirani prikaz najznačajnijih referenci koje omogućavaju informisanje o povezanosti nasilja i oružja, odnosno pregled stanja u državama zainteresovanim za uvoz naoružanja i vojne opreme iz Republike Srbije. Vodič je prvenstveno namenjen narodnim poslanicima i poslanicama i organizacijama civilnog društva, ali i svima onima kojima je u radu potrebna analiza ili istraživanje zasnovano na pouzdanim i relevantnim podacima i pokazateljima povodom ove problematike.

KAKO NARODNI POSLANICI MOGU DA VRŠE NADZOR NAD IZVOZOM NAORUŽANJA – MEHANIZMI KONTROLE

Zakonodavna funkcija

Kao nosioci zakonodavne vlasti, narodni poslanici i poslanice imaju mandat da usvajaju i uvode nove zakone i preispituju postojeće, osiguravajući da su oni u skladu sa postojećim međunarodnim i regionalnim instrumentima koji se tiču kontrole naoružanja. Usvajanje, prilagođavanje i primena zakonodavstva o kontroli naoružanja je ključna odrednica uspešnog odgovora na nasilje povezano sa izvozom oružja.

Nadzorna funkcija

Narodni poslanici i poslanice imaju važnu ulogu i u nadzoru nad sektorom bezbednosti. Ostvarivanjem prava na **interpelaciju** (poslaničko pitanje), kojim se traže i razmatraju izveštaji ili informacije izvršne vlasti, članovi parlamenta mogu pozitivno uticati na nivo implementacije zakona, odnosno neposredno vršiti kontrolu nad primenom i poštovanjem legislative kojom se uređuje oblast kontrole naoružanja. Još jedan mehanizam koji poslanicima i poslanicama stoji na raspolaganju jeste **javno slušanje**, a koji je predviđen Poslovníkom Narodne Skupštine. Javno slušanje je institut čija je svrha da članovi odbora i drugi narodni poslanici dobiju potrebne informacije, stručna mišljenja i komentare zainteresovanih subjekata o predlogu zakona koji je u skupštinskoj proceduri, o sprovođenju donetih zakona, kao i o pitanjima iz delokruga rada odbora. Narodni poslanici imaju i mogućnost traženja **obaveštenja i objašnjenja** od predsednika Narodne skupštine, predsednika odbora, ministara i funkcionera u drugim republičkim organima i organizacijama, o pitanjima iz okvira prava i dužnosti ovih funkcionera, iz nadležnosti organa na čijem se čelu nalaze, a koja su im potrebna za ostvarivanje funkcije narodnog poslanika, osim na sednici Narodne skupštine.

Funkcija jačanja svesti

Narodni poslanici imaju značajnu ulogu u kreiranju i vođenju inicijativa za podizanje svesti o efektima oružanog nasilja i usmeravanje pažnje javnosti, ali i izvršne vlasti, na izazove u nadzoru nad izvozom naoružanja i vojne opreme. Putem interakcije sa javnošću, kolegama i drugim relevantnim akterima, uz korišćenje medija, narodni poslanici i poslanice mogu stimulisati javnu debatu i zagovarati rodno odgovorno i transparentno sprovođenje odredbi Ugovora o trgovini naoružanjem.

Tabela br. 1 - Rasprostranjenost rodno zasnovanog nasilja u svetu

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
UN Office of Drugs and Crime: Global Study on Homicide	https://dataunodc.un.org/crime/intentional-homicidevictims-by-sex .	Istraživanje o ubistvima u svetu 2012-2016. godine prema polu	
Small Arms Survey: Violent Deaths database	http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/HResearch_Notes/SAS-Research-Note-60.pdf .	Baza podataka o nasilnim smrtnim (izvršeni vatrenim oružjem)	
Small Arms Survey (2017). 'Interactive Maps and Charts of Armed Violence Indicators.'	http://www.smallarmssurvey.org/tools/interactive-mapcharts-on-armed-violence.html .	Interaktivni prikaz oružanog nasilja po državama	Ukupna stopa ubistava;
Small Arms Survey (2016). 'A Gendered Analysis of Violent Deaths.'	http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/H-Research_Notes/SAS-Research-Note-63.pdf	Rodna analiza nasilnih smrti u svetu	Procenat ubistva izvršen vatrenim oružjem;
UN Secretary General (2017). 'Children and armed conflict', pp. 2, 4-29.	https://childrenandarmedconflict.un.org/document/report-secretary-general-childrenarmed-conflict/ .	Izveštaj Generalnog sekretara UN-a o deci u oružanim sukobima	Procenat ubistva po polu;
Reports of the UN Working Group on Children and Armed Conflict	https://www.un.org/sc/suborg/en/subsidiary/wgcaac/sgreports .	Baza podataka svih izveštaja radne grupe UN-a o deci u konfliktima	Procenat ubistva dece;
UNODC data Crimebank	https://dataunodc.un.org/	Podaci UN-a o narkoticima, kriminalu i pravosuđu na međunarodnom nivou	Broj žena i dece ubijenih u oružanim sukobima.
Amnesty International (2018). 'Amnesty International Report: the State of the World's Human Rights.'	https://www.amnestyusa.org/wp-content/uploads/2018/02/POL1067002018ENGLISH.pdf	Godišnji izveštaj Amnesty International-a o stanju ljudskih prava po državama sveta za 2018. godinu	
Reaching Critical Will (2016). 'Preventing gender-based violence through arms control: tools and guidelines to implement the Arms Trade Treaty and UN Programme of Action.'	http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Publications/preventing-gbv.pdf	Istraživanje o načinima prevencije rodno zasnovanog nasilja putem kontrole naoružanja	

Tabela br. 2 - Upotreba vatrenog oružja kao sredstva izvršenja nasilja ili torture prema ranjivim grupama, naročito ženama

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
Committee Against Torture Annual Reports	http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=1&DocTypeID=27	Spisak izveštaja Kancelarije visokog komesara za ljudska prava Ujedinjenih nacija (OHCHR)	<p>Netrpeljivost i tenzije između različitih društvenih grupa u državama uvoznicama naoružanja;</p> <p>Izveštaji o upotrebljenom oružju kao sredstvu izvršenja nasilja nad ženama i drugim ranjivim grupama;</p> <p>Izveštaji o govoru mržnje ili podsticanje na nasilje protiv određenih ranjivih grupa</p>
Human Rights Watch reports on Torture	https://www.hrw.org/	Web sajt organizacije Human Rights Watch koja svakodnevno prati stanje ljudskih prava u svetu i ukazuje na kršenja	
Early Warning Project (2018). 'Statistical Risk Assessment'	https://www.earlywarningproject.org/risk_assessments	Baza ranog upozoravanja na kojoj se nalazi spisak potencijalnih žarišta u svetu gde se dešavaju masovna ubistva.	
Reports from the Special Rapporteur	http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=103	Spisak izveštaja Kancelarije visokog komesara za ljudska prava UN o vršenju torture ili nehumanog postupanja ili kažnjavanja	
World Economic Forum (2018). 'The Global Gender Gap Report 2018'. Health statistics in the country profiles	https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2018	Baza podataka o stanju rodne ravnopravnosti u 2018. godinu koju izdaje Svetski ekonomski forum na godišnjem nivou	

Tabela br. 3 - Upotreba vatrenog oružja u slučajevima nasilja u porodici

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
UN Women (2018). 'Global Database on Violence against Women'.	http://evaw-global-database.unwomen.org/en	Globalna baza podataka o nasilju nad ženama	Visok nivo nasilja u porodici; Posedovanje oružja od strane civila; Prijavljeni slučajevi nasilja u porodici sa korišćenjem vatrenog oružja (po državama sveta)
UNODC (2016). 'Intentional homicide victims by sex 2012-2016'.	https://dataunodc.un.org/crime/intentional-homicidevictims-by-seks	Međunarodni pregled ubistava po polu 2012-2016.	
Reports from the Special Rapporteur	https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/AnnualReports.aspx	Spisak izveštaja Kancelarije visokog komesara za ljudska prava UN o nasilju nad ženama na međunarodnom nivou	
Karp, A. (2018). Estimating Global CivilianHELD Firearms Numbers. Geneva: Small Arms Survey	http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/T-Briefing-Papers/SAS-BP-Civilian-Firearms-Numbers.pdf	Procena rasprostranjenosti vatrenog oružja kod civila po državama sveta	

Tabela br. 4 – Trgovina ljudima i moderno ropstvo

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
UNODC (2018). 'Human Trafficking Knowledge Portal'	https://www.unodc.org/cld/en/v3/htms/index.html	Portal podataka i publikacija UN-a o trgovini ljudima	Stopa modernog ropstva u državama uvoznicama; Postojanje mreža za trgovinu ljudima; Procenat trgovine ljudima i žrtve ropstva sa fokusom na žene i decu.
US State Department (2017). 'Trafficking in Persons Report 2017'	https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2017/index.htm	Izveštaj Stejt Departmenta o trgovini ljudima u 2017. godini	
Walk Free Foundation (2018). 'Human Slavery Index'	https://www.globalslaveryindex.org/2018/data/maps/#response	Indeks modernog ropstva (interaktivni prikaz)	

Tabela br. 5–Stepen silovanja i seksualnog nasilja

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
Human Rights Watch Reports on Sexual Violence and Rape	https://www.hrw.org/topic/womens-rights/sexual-violence-and-rape .	Izveštaji o silovanju i seksualnom nasilju po državama	
Amnesty International Reports on Sexual Violence	https://www.amnesty.org/en/search/?q=&sort=date&issue=1619 .	Izveštaji Amnesty International-a o seksualnom nasilju	
WILPF reports on sexual violence	http://www.peacewomen.org/search?kw=sexual%20violence&f%5B0%5D=-field_peacemen_consolidated_th%3A26&f%5B1%5D=-type%3Areport_policy_brief .	Baza podataka Međunarodne ženske lige za slobodu i mir o seksualnom nasilju 1993-2018. godine	Izveštaji o silovanju kao oružjurata (u oružanom sukobu);
ICRC Reports on sexual violence	https://www.icrc.org/en/what-we-do/sexual-violence .	Izveštaji Međunarodnog komiteta Crvenog krsta o seksualnom nasilju	Nivo seksualnog nasilja u državama uvoznicama naoružanja;
UN Women (2018). 'Global Database on Violence against Women'	http://evaw-global-database.unwomen.org/en	Globalna baza podataka UN WOMEN-a o nasilju nad ženama (Interaktivni prikaz)	Izveštaji o oružju koje se koristi za olakšavanje seksualnog nasilja.
UN Women (2018). Virtual Knowledge Centre to End Violence Against Women and Girls'	http://www.endvawnow.org/	Virtualna baza znanja o okončanju nasilja nad ženama i djevojkama	
SVRI (2018). 'Regional data'. Interactive map	http://www.svri.org/world-map	Izveštaji o seksualnom nasilju (interaktivni prikaz)	
SVRI reports on prevalence of violence against women	http://www.svri.org/our-priorities/nature-prevalence?linksection=reports .	Izveštaji i akademski članci o rasprostranjenosti nasilja nad ženama	

Tabela br. 6 - Kapaciteti država (vladavina prava, postojanje konflikta, nivo slabosti države)

Naziv materijala	Web adresa	Komentar	Indikatori
UCDP (2018). 'Countries in Conflict Database'	http://ucdp.uu.se/	U bazi su prikazani detaljni deskriptivni podaci o organizovanom oružanom nasilju i naporima za uspostavljanje mira širom sveta	Tekući oružani sukobi unutardržave uvoza;
HIIK (2018). 'Conflict Database'	https://hiik.de/data-and-maps/conflict-database/?lang=en	Baza podataka o konfliktima Hajdelbergovog instituta za međunarodne konflikte	
HIIK (2018). 'Conflict Barometer'.	https://hiik.de/conflict-barometer/current-version/?lang=en	Barometar o političkim konfliktima širom sveta	
World Bank Group (2018). 'Harmonized List of Fragile and Conflict-Affected Situations'	http://www.worldbank.org/en/topic/fragility-conflictviolence/brief/harmonized-list-of-fragile-situations	Izveštaji i istraživanja Svetske banke o nasilju, konfliktima i slabim državama	Nivo slabosti države;
Fragile States Index	http://fundforpeace.org/fsi/	Indeks slabih država	Nepostojanje vladavine prava.
Failed and Fragile States	https://carleton.ca/cifp/failed-fragile-states/	Podaci o slabim državama odnose se na vlast/ vladavinu, ekonomiju, bezbednosti i kriminal, ljudski razvoj, demografiju i životnu sredinu.	

Tabela br. 7 - Spisak baza podataka, izveštaja o naoružanju i vojnoj opremi i najznačajnijih međunarodnih aktera u procesu kontrole izvoza naoružanja i vojne opreme

Naziv materijala	Web adresa
Spisak artikala dvostruke namene EU (European Union Dual-Use List)	http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/index_en.htm
Zajednički spisak vojne opreme EU (European Union Common Military List)	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52015XG0421%2805%29
Spisak vatrenog oružja EU, njegovih delova, bitnih komponenti i municije (European Union List of Firearms, Their Parts and Essential Components and Ammunition)	https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:094:0001:0015:EN:PDF
Spisak odbrambenih proizvoda EU (European Union List of Defence-Related Products)	http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/certider/index.cfm?fuseaction=defences.list
Spisak oružja i vojne opreme Vasenarskog aranžmana (Wassenaar Arrangement Munitions List)	https://www.wassenaar.org/control-lists/
Baza podataka o embargu na oružje (SIPRI)	http://www.sipri.org/databases/embargoes
Ugovor o trgovini naoružanjem (ATT)	https://www.un.org/disarmament/att/
Konsolidovana lista osoba, grupa i subjekata koji su pod finansijskim sankcijama EU	https://eeas.europa.eu/topics/common-foreign-security-policy-cfsp_en
„Kontrola izvoza naoružanja, Evropske unije	https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/427/disarmament-non-proliferation-and-arms-export-control_en
Međunarodna akciona mreža o malokalibarskom naoružanju (IANSA)	http://www.iansa.org
UNDP SEESAC - Centar za kontrolu lakog naoružanja u jugoistočnoj Evropi	http://www.seesac.org/index.php
Platforma SEESAC o oružanom nasilju na Zapadnom Balkanu	http://www.seesac.org/AVMP/
Institut Ujedinjenih nacija za istraživanje razoružanja (UNIDIR)	http://www.unidir.org
Akcionni program Ujedinjenih nacija o malokalibarskom naoružanju i lakom oružju (POA)	http://www.poa-iss.org/Poa/poa.aspx
Registar konvencionalnog naoružanja Ujedinjenih nacija	http://www.un.org/disarmament/convarms/Register/

5. Čeklista

Odgovori na ova pitanja mogu da se pronađu na nekom od ponuđenih materijala koji se nalaze u prikazu baza i izveštaja. Pitanja su definisana na osnovu preporuke ženskih međunarodnih organizacija koje promovišu i prate primenu Ugovora o trgovini naoružanjem na globalnom nivou. Neka od pitanja se mogu koristiti i za korišćenje mehanizama koji stoje poslasticima i poslasticama na raspolaganju, a kada se govori o izvozu naoružanja i vojne opreme.

I Seksualno nasilje

R.br.	Pitanje	Odgovor	
1.	Da li je u državi uvoza bilo izveštaja o ženama koje su bile primorane da se udaju za učinioce seksualnog nasilja?	DA	NE
2.	Da li postoje dokazi ili obrasci rodno zasnovanog nasilja uključujući i seksualno, odnosno nasilje u porodici u zemlji uvoza?	DA	NE
3.	Da li je u državi uvoza bilo izveštaja o zločina u <i>ime časti</i> ?	DA	NE
4.	Da li je u državi uvoza bilo izveštaja o brakovima sklopljenim sa mladim osobama?	DA	NE

II Vasenarski aranžman –Elementi za objektivnu analizu i savete o potencijalno destabilizujućoj akumulaciji konvencionalnog naoružanja

---

R.br.	Pitanje	Beleška
1.	Kakva je vojna doktrina u državi uvoza? Kako se njeno naoružanje i stav po pitanju razmeštaja naoružanja uklapaju u sprovođenje doktrine i/ili ispunjavaje zahteva nacionalne bezbednosti?	
2.	Postoji li jasno uočljiv rizik da se naoružanje može iskoristiti za izvršenje ili olakšavanje kršenja i suzbijanja ljudskih prava i temeljnih sloboda ili zakona o oružanom sukobu?	
3.	Da li je toj državi ili drugim državama u regionu uveden embargo na oružje ili bilo koje drugo ograničenje od strane Saveta bezbednosti UN? Da li na balans snaga u regionu utiču prenosi oružja koji nisu u skladu sa ovim slučajevima embarga i ograničenjima? Da li država uvoznica postupa u skladu sa svojim međunarodnim obavezama?	
4.	Da li su na snazi sankcije Saveta bezbednosti UN prema toj državi koje bi mogle uticati na snabdevanje oružjem u skladu sa Vasenarskim aranžmanom? Da li sankcije dozvoljavaju snabdevanje i da li su ispunjeni svi relevantni preduslovi propisani sankcijama?	

III Pravni kriterijumi za kontrolu uvoznika

R.br.	Pitanja	Odgovor
1.	Postoji li važeće nacionalno zakonodavstvo kojim se zabranjuje i kažnjava kršenje međunarodnog humanitarnog prava?	
2.	Da li je država uvoznik ratifikovala Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda i Ugovor o trgovini naoružanjem?	
3.	Da li država uvoznik sarađuje sa ostalim državama, <i>ad hoc</i> sudovima ili Međunarodnim krivičnim sudom na krivičnim postupcima u vezi sa kršenjima?	
4.	Postoji li utvrđena donja starosna granica za regrutovanje (obavezno i dobrovoljno) osoba u oružane snage?	
5.	Da li su usvojene zakonske mere kojima se zabranjuje i kažnjava regrutovanje dece i njihovo korišćenje u neprijateljstvima?	
6.	Da li je međunarodno humanitarno pravo uneto u vojnu doktrinu i vojne priručnike, pravila angažmana, uputstva i naređenja?	
7.	Da li su ustanovljeni mehanizmi koji obezbeđuju odgovornost za kršenje međunarodnog humanitarnog prava koja počinje oružane snage i drugi nosioci oružja, uključujući disciplinske i kaznene mere?	
8.	Postoji li nezavisno i funkcionalno pravosuđe koje je u stanju da vrši gonjenje ozbiljnih kršenja međunarodnog humanitarnog prava?	
9.	Postoji li rizik od iznenadne ili neočekivane promene vlasti ili upravljačkih struktura koja bi mogla negativno uticati na spremnost ili mogućnost primaoca da poštuje međunarodno humanitarno pravo? (npr. dezintegracija državnih struktura)	
10.	Ima li krajnji korisnik kapacitet da iskoristi opremu u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom (npr. ako se izvrši prenos vojnog naoružanja nosiocima oružja koji nisu oružane snage koje deluju u situacijama pokrivenim međunarodnim humanitarnim pravom, da li su prošli obuku na temu međunarodnog humanitarnog prava)?	

11.	Ima li krajnji korisnik kapacitet da održava i koristi ovu tehnologiju ili opremu? (Ako nema, mogu postojati opravdane bojazni u vezi sa tim kako će ona biti korišćena i da li će biti preusmerena na druge aktere).	
12.	Da li je navedeni krajnji korisnik ustanovio adekvatne procedure za upravljanje i bezbednost zaliha, uključujući i višak oružja i municije?	
13.	Da li su krađe i nestanci među zalihama ili korupcija poznati kao problem u državi uvoza?	
14.	Da li nezakonita trgovina naoružanjem predstavlja problem u državi uvoza? Da li u zemlji deluju grupe koje se bave nezakonitom trgovinom oružjem?	
15.	Da li u državi uvoza postoje adekvatne granične kontrole, ili se zna da granice nisu dovoljno kontrolisane?	
16.	Da li država uvoznik ima uspostavljene efikasne kontrole transfera oružja (uvoz, izvoz, tranzit, pre-tovar) ?	
17.	Da li je država uvoza stvarni krajnji korisnik vojne tehnologije ili opreme, da li će prihvatiti proveru istog, i da li će se obavezati da pomenuto neće preneti trećim stranama bez ovlašćenja države izvoza.	

IV Odnos nadnacionalnih organizacija prema uvozniku

R.br	Pitanje	Odgovor
1.	Da li je ponašanje države primaoca/predloženog krajnjeg korisnika negativno označeno u izjavama/zaključcima Saveta EU?	
2.	Da li su iznete bojazni u nedavnim izveštajima šefova misija EU u državama primaocima /u vezi sa predloženim krajnjim korisnikom?	
3.	Da li su druga međunarodna ili regionalna tela (npr. UN, Savet Evrope ili OEBS) iznela svoju zabrinutost?	
4.	Da li postoji konzistentno iznošenje zabrinutosti lokalnih ili međunarodnih NVO i medija?	